

## **Project ‘Voorbeeldscholen voor cognitief sterk functionerende leerlingen’**

### **Rapportering**

### **Lerende netwerken**

### **cognitief sterk functionerende leerlingen:**

### **onderzoeksrapport**

Dit onderzoek werd uitgevoerd in het kader van het Project Voorbeeldscholen voor Cognitief Sterk Functionerende leerlingen

Karine Verschueren (projectleider Expertisecentrum TALENT)

Ilse Verhoeven en Sabine Sypré (projectmedewerkers Expertisecentrum TALENT)

KU Leuven

Oktober 2022

## Voorwoord

In dit rapport brengen we verslag uit van de werkwijze van het onderzoek dat werd uitgevoerd naar de tevredenheid van de deelnemers van de lerende netwerken en naar de effectiviteit van de lerende netwerken binnen het Project Voorbeeldscholen voor Cognitief Sterk Functionerende (CSF) leerlingen .

Het onderzoek naar de resultaten werden uitgevoerd in een periode waarin de corona pandemie grote invloed had op het onderwijsveld. Dit zal ook blijken doorheen het rapport.

We houden ons eraan om uitdrukkelijk de leden van de stuurgroep te bedanken voor hun opbouwende feedback.

Ook willen we de deelnemers aan ons onderzoek nog een keer bedanken via deze weg. Het was voor hen niet evident om tijdens een pandemie, die ontzettend veel extra inspanningen vroeg aan het onderwijsveld, tijd vrij te maken om deel te nemen.

## 1. Bevraging rond tevredenheid van deelnemers en het implementeren van kennis op de school

### 1.1. Inleiding

De lerende netwerken CSF gingen van start in september 2021. Elke ankerschool heeft een netwerk tussen de 17 en 26 deelnemers begeleid tussen september 2021 en oktober 2022. In totaal namen 266 scholen deel, die verspreid waren over 13 lerende netwerken. Tijdens 8-10 sessies die gemiddeld 2,5 tot 3 uur in beslag namen werden subthema's binnen een aanpak voor CSF leerlingen op school behandeld. Een lerend netwerk staat of valt met input van de deelnemers. De ankerschool had hierbij een coachende en begeleidende rol, maar was zeker niet die enige die goede praktijken of input gaf tijdens de sessies.

Bij de start werd aan de deelnemende scholen gevraagd om één persoon af te vaardigen om de sessies bij de ankerschool te volgen en niet te wisselen tussen afgevaardigden. Dit was belangrijk omdat de thema's van algemeen naar verdiepend werden opgebouwd en basiskennis nodig is om de andere sessies te kunnen volgen. Continuïteit van deelname was bijgevolg belangrijk. Er werd ook gevraagd om een werkgroep/kernteam op te richten om op de school zelf te kunnen starten met dissemineren, maar in realiteit is dit niet altijd gelukt (zie grafieken 1.2.2 Lerende netwerken – Invloed op het CSF beleid op de deelnemende school).

De sessies werden afgestemd op de leernoden en leervragen van de deelnemers, waarbij werd bewaakt dat de belangrijkste onderdelen overal zouden terugkomen – zodat er ook uniformiteit zou zijn binnen de verschillende lerende netwerken en dat dezelfde kennis overal zou worden gedeeld.

Thema's die aan bod kwamen waren onder andere:

- Herkennen en signaleren van CSF
- Verrijking in de klas/differentiëren
- Mindset en executieve vaardigheden
- Kwaliteitsdenken (beleid, visie en draagvlak)
- Klasexterne verrijking
- Versnellen
- Evalueren, rapporteren
- Communicatie
- Casuïstiek/intervisie

## 1.2 Aanpak bevraging lerende netwerken

We beschrijven hieronder alle stappen in het onderzoek die we doorlopen hebben om de tevredenheid en de implementatie en aanpassingen in beleid in kaart te brengen.

### 1.2.1. Methode

De deelnemers van de lerende netwerken werden op het einde van het schooljaar 2021-2022 gevraagd om een online evaluatie in te vullen. Op dat moment hadden ze het traject doorlopen dat hierboven werd beschreven. Deze bevraging werd ingevuld door de persoon die de sessies van het lerend netwerk volgde en de terugkoppeling naar directie/collega's/kernteam op zich nam. De bevraging was anoniem om voldoende veiligheid te creëren voor de deelnemers om mogelijke kritiek ook te delen met ons.

#### Participanten

Van 266 deelnemers aan de lerende netwerken, vulden 158 participanten de online bevraging in. Van deze 158 participanten kwamen er 114 uit het basisonderwijs en 42 uit het secundair onderwijs. Respondenten waren verspreid over 13 lerende netwerken (aantallen per lerend netwerk varieerden van 7 tot 16). Aangezien de bevraging anoniem gebeurde hebben we verder geen gegevens om de groep die wel of niet deelnam te vergelijken.

#### Instrument

Via een online bevraging met 14 vragen vroegen we de mening van de deelnemers. Het eerste deel van de vragen ging over de netwerken zelf. Het tweede deel over de implementatie en de aanpassingen in het CSF beleid op de deelnemende school.

Voor de vragen hebben we ons geïnspireerd op het model en het instrument dat werd ontwikkeld om de effectiviteit van lerarenbegeleiding in kaart te brengen (Struyf, Verschueren, & Van Mieghem, 2022). Het model onderscheidt verschillende niveaus van evaluatie. Deze werden meegenomen in de bevraging.

We stelden in het eerste deel vragen over tevredenheid, bruikbaarheid en leereffect. Ook kenmerken van de begeleiding werden bevraagd, o.a. de gepercipieerde kwaliteit van de begeleider, de afstemming van de inhoud op de leerdoelen, het eigenaarschap en de mogelijkheid tot actief leren en het evidence-informed karakter van de begeleiding.

Daarnaast bevroegen we in het tweede deel in welke mate deelnemers het geleerde al hadden toegepast in de praktijk en of er al wijzigingen op school en op het niveau van de leerlingen waren opgetreden.

Scholen hebben hun antwoorden telkens ingeschaald op een schaal van 5, waarbij 1 stond voor helemaal oneens, 2 voor oneens, 3 voor neutraal, 4 voor eens, 5 voor helemaal eens.

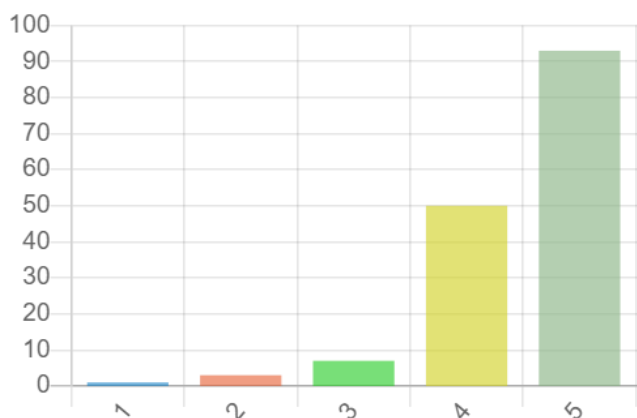
### 1.2.2. Resultaten

Op de X-as van onderstaande diagrammen zie je de inschaling op 5. Op de Y-as lees je het aantal scholen in de lerende netwerken af die deze score hebben toegekend. Ter informatie kun je de staafdiagrammen waarin de vergelijking basisonderwijs versus secundair onderwijs wordt gemaakt in bijlage 1 raadplegen.

#### Lerende netwerken - tevredenheid

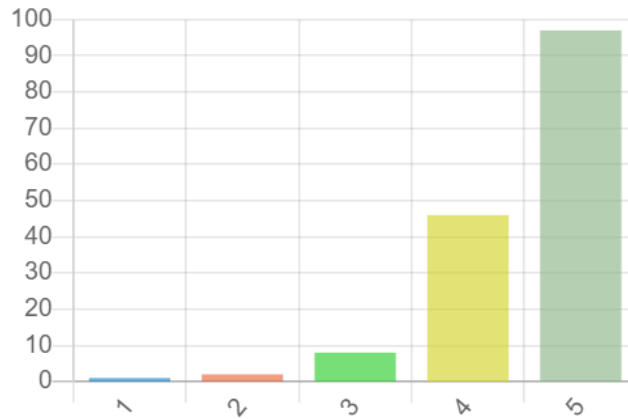
*“Ik ben tevreden over mijn deelname aan het lerend netwerk.”*

De gemiddelde score is **4,5**. De standaardafwijking is 0,73.



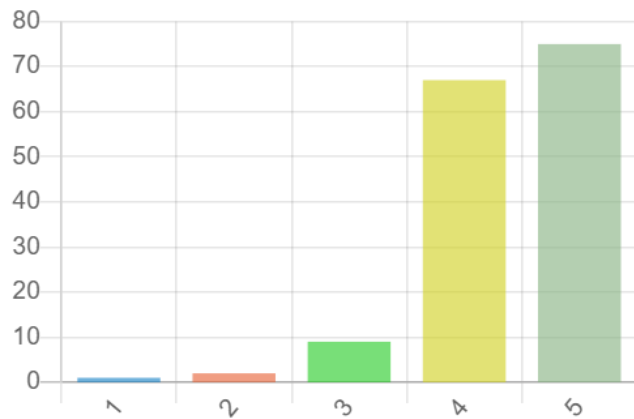
*“Ik ben tevreden over mijn mogelijkheid tot eigen inbreng in het lerend netwerk.”*

De gemiddelde score is **4,53** en de standaardafwijking is 0,72.



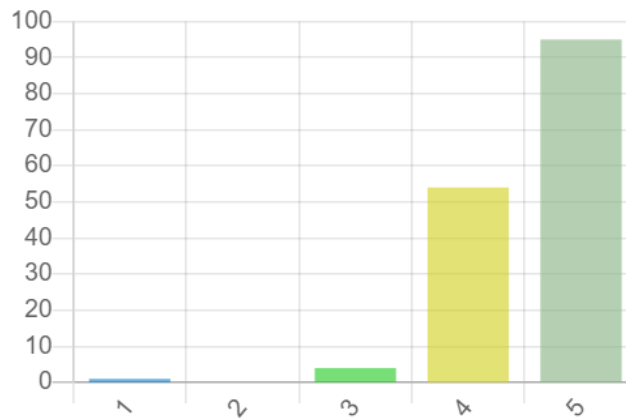
*“Ik ben tevreden over de afstemming van wat aan bod kwam en mijn leerdoelen.”*

De gemiddelde score is **4,38** en de standaardafwijking is 0,72.



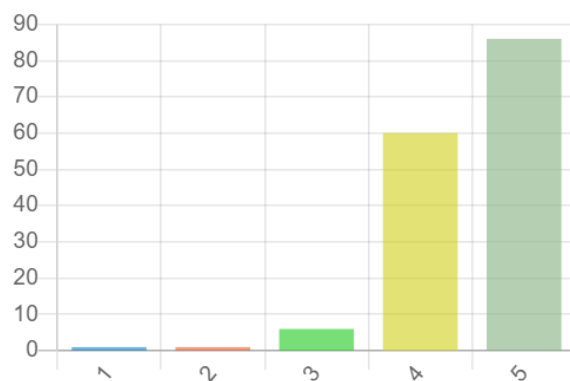
*“De aangereikte kennis is bruikbaar voor het verbeteren van ons beleid voor CSF leerlingen.”*

De gemiddelde score is **4,57** met een standaardafwijking van 0,63.

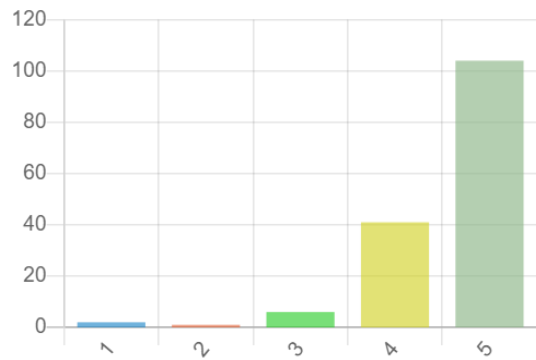


*“Het aangereikte materiaal is bruikbaar voor het verbeteren van onze aanpak van CSF leerlingen.”*

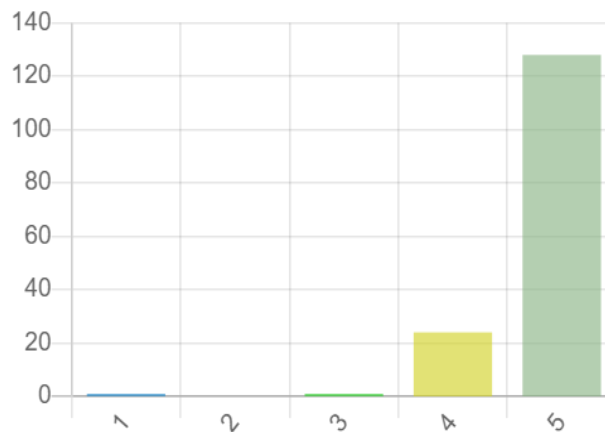
De gemiddelde score is **4,49** met een standaardafwijking van 0,67.



*“Onze kennis werd verbreed en verdiept door deel te nemen aan het lerend netwerk.”*  
De gemiddelde score is **4,58** met een standaardafwijking van 0,72.

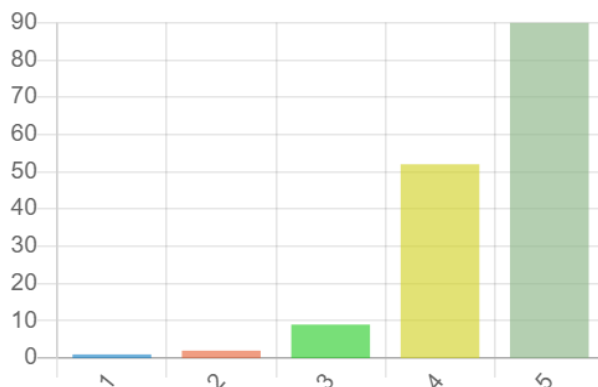


*“De begeleider van de ankerschool weet waarover hij/zij spreekt.”*  
De gemiddelde score is **4,81** met een standaardafwijking van 0,5.



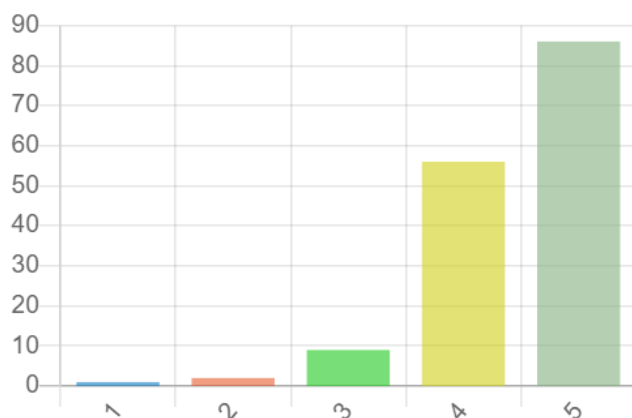
*“De input vanuit de ankerschool sluit aan bij de dagelijkse (klas)praktijk.”*

De gemiddelde score is **4,48** met een standaardafwijking van 0,73



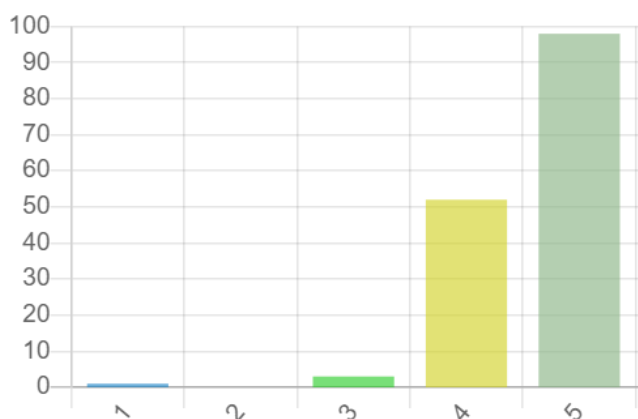
*“Ik heb voorbeelden gezien en gehoord die we kunnen toepassen in de praktijk.”*

De gemiddelde score is **4,45** met een standaardafwijking van 0,72.



*“Tijdens de begeleiding werd er gerefereerd naar wetenschappelijke inzichten.”*

De gemiddelde score is **4,6** met een standaardafwijking van 0,6.

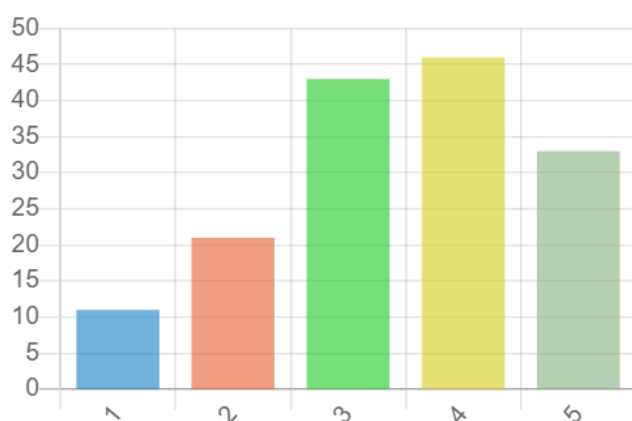




Lerende netwerken – Invloed op het CSF beleid op de deelnemende school

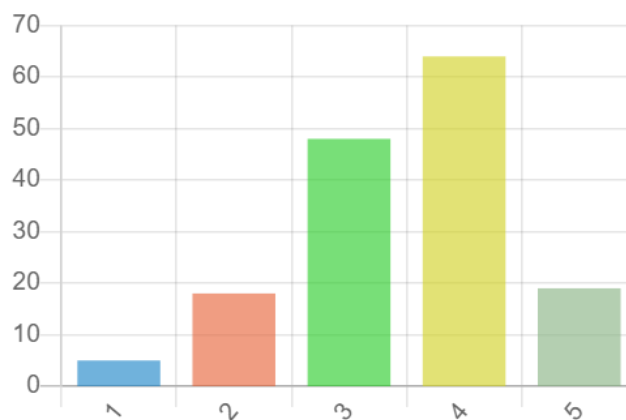
*“Het is ons gelukt om een kernteam/werkgroep op te starten.”*

De gemiddelde score is **3,45** met een standaardafwijking van 1,18.



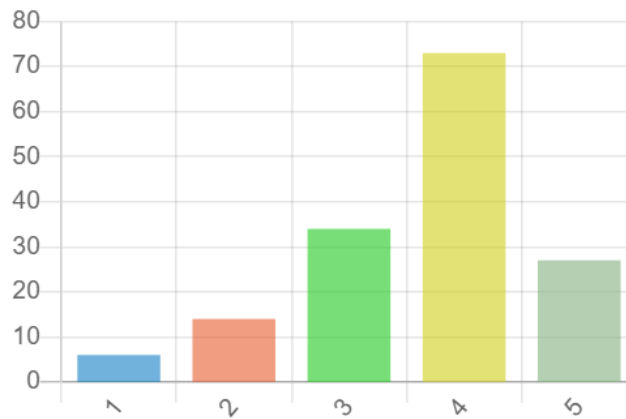
*“De opgedane kennis werd doorgegeven aan anderen van ons schoolteam.”*

De gemiddelde score is **3,48** met een standaardafwijking van 0,96.



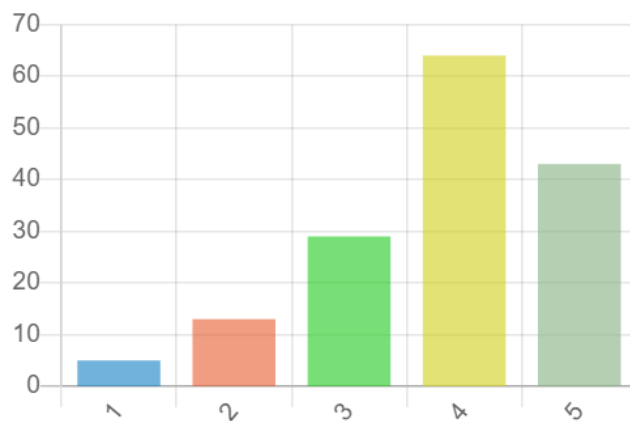
*“We zijn begonnen met het implementeren van nieuwe kennis op onze school.”*

De gemiddelde score is **3,66** met een standaardafwijking van 1.



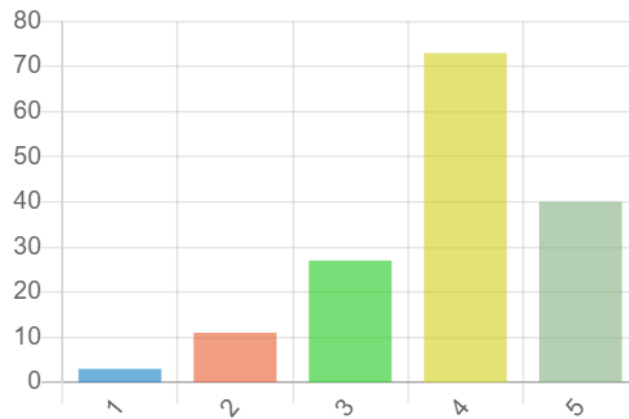
*“Ons beleid voor CSF op school is versterkt door deel te nemen aan het lerend netwerk.”*

De gemiddelde score is **3,82** met een standaardafwijking van 1,04.



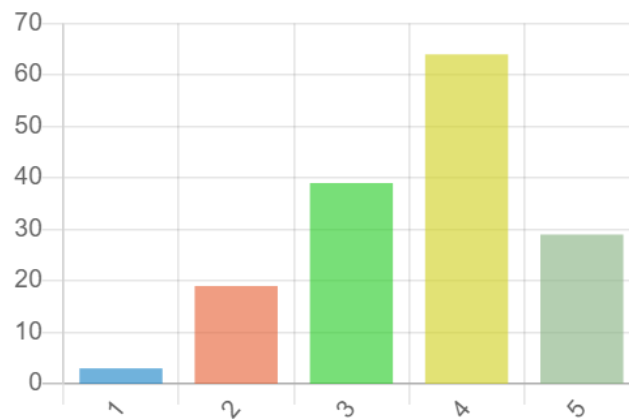
*“Deelnemen aan het lerend netwerk heeft een positieve invloed gehad op de ondersteuning van CSF leerlingen bij ons op school.”*

De gemiddelde score is **3,88** met een standaardafwijking van 0,94.



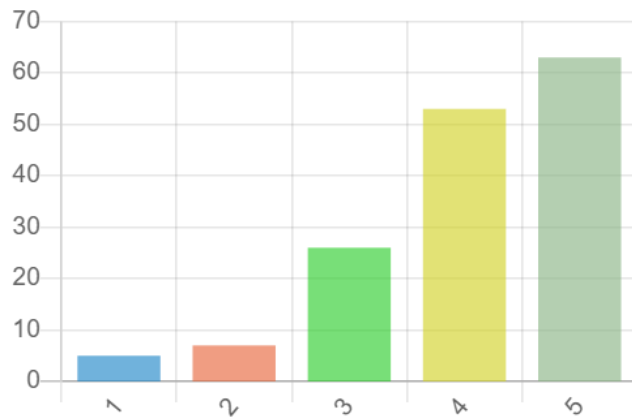
*“Deelnemen aan het lerend netwerk heeft geholpen het draagvlak voor een beleid voor CSF leerlingen te vergroten”*

De gemiddelde score is **3,63** met een standaardafwijking van 0,99.



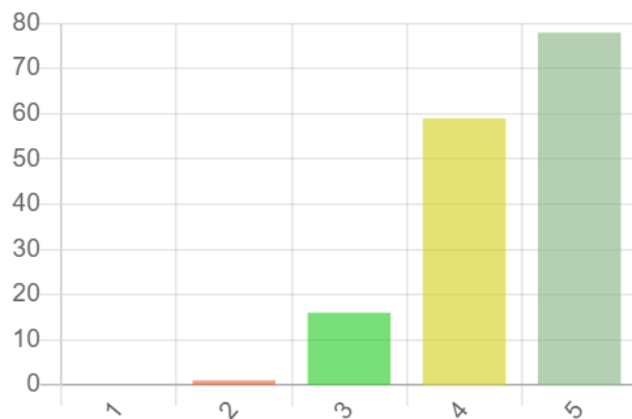
*“Er is voldoende ondersteuning vanuit onze directie om met de nieuwe inzichten aan de slag te gaan?”*

De gemiddelde score is 4,05 met een standaardafwijking van 1,03.



*“We hebben nood aan verderzetting van deze begeleiding”*

De gemiddelde score is 4,07 met een standaardafwijking van 0,7.



### 1.2.3. Conclusie

In het algemeen kunnen we stellen dat de scholen die deelgenomen hebben aan de lerende netwerken zeer tevreden zijn over de lerende netwerken in het algemeen, de inspraak op vlak van inhoud en de leerdoelen die ze hoopten te behalen. De deelnemers waren ook tevreden over de bruikbaarheid van de inzichten en materialen.

Nochtans speelde de corona pandemie een grote remmende rol het voorbije schooljaar. Als expertisecentrum zijn we blij dat zowel de kennis van de projectmedewerkers bij de ankerscholen als het refereren naar wetenschappelijke inzichten hoog scoren. We hebben daar gedurende de twee projectjaren erg op ingezet en dat heeft zich duidelijk geloond bij de disseminatie vanaf september 2021.

Bij het onderdeel “CSF beleid” zien we dat het implementeren van de opgedane kennis nog een weg te gaan heeft. Het is niet alle scholen gelukt om bijvoorbeeld meer draagvlak te creëren of een kernteam/werkgroep samen te stellen. We hoorden dan ook van meerdere scholen dat de implementatie van start zal gaan tijdens het volgende schooljaar en dat dit nog tijd zal vragen om helemaal uit te werken, wat ook logisch is. Sommige deelnemers geven in het open vak op het einde van de bevraging dan ook mee dat ze naar hun gevoel soms te weinig hebben kunnen deelnemen of dat de implementatie op school niet snel genoeg kon gaan door alle belemmeringen die de pandemie met zich mee heeft gebracht.

Verderzetting van het project voor een derde jaar zorgt er dan in deze ook voor dat de scholen die nog niet tot de implementatie zijn kunnen komen, nog een jaar lang kunnen blijven rekenen op de ondersteuning van hun ankerschool en het expertisecentrum. Het is dan ook niet vreemd dat de deelnemers aangeven dat verdere ondersteuning nog welkom is om het CSF beleid verder uit te werken.

Er zaten ook al enkele scholen met al een sterk uitgewerkt CSF-beleid in de netwerken, die zelf een ankerschool hadden kunnen zijn. Hoewel ook zij aangeven dat ze interessante zaken hebben opgepikt, hebben zij waarschijnlijk minder grote aanpassingen in hun beleid doorgevoerd na input vanuit de lerende netwerken. Ook daar kan een oorzaak zitten van de iets lagere scores bij de deelvragen van het onderdeel “CSF beleid”.

In bijlage 1 hebben we ter informatie ook de reacties van de deelnemers geplaatst die werden gegeven in de open box op het einde van de online bevraging.

## 2. Quickscan Begaafdenwijzer voor meting effectiviteit van lerende netwerken

### 2.1. Inleiding

Naast een directe bevraging naar de ervaren effecten van de begeleiding op verschillende niveaus, hebben we de effectiviteit van de lerende netwerken ook onderzocht door een vergelijking te maken van hun scores op de Quickscan Begaafdenwijzer voor en na de deelname aan het lerende netwerk. De scholen die deelnamen aan de lerende netwerken CSF waren een heel heterogene groep. Er waren scholen die nog bijna geen kennis hadden, scholen die al wat ad hoc praktijken toepasten en scholen die al een sterk uitgewerkt beleid hadden. Het was dan ook

belangrijk om in kaart te brengen waar de scholen zichzelf inschaalden en om na het doorlopen van het traject bij een ankerschool te kijken of de scholen vooruitgang hebben geboekt .

## 2.2. Aanpak

### 2.2.1 Methode

#### Participanten

Tachtig scholen, verspreid over 13 lerende netwerken, vulden beginsituatie en eindsituatie in. Hiervan kwamen 71 respondenten van het basisonderwijs en 9 van het secundair onderwijs. Het aantal per lerend netwerk dat deze bevraging invulde schommelde tussen de 1 en de 9 per lerend netwerk. Dit is niet eens de helft van alle deelnemende scholen aan de lerende netwerken. Het was een heel zware periode voor de scholen na een heftig coronajaar. Door hen werd dit onderdeel gezien als planlast. Ook het feit dat er werd gevraagd om de Quickscan in te vullen met meerdere personen van het team, maakte het moeilijker voor scholen om deze in te vullen.

#### Instrument

Deelnemende scholen vulden aan de start van de lerende netwerken de [Quickscan begraafdenwijzer in](#). Er werd gevraagd om de Quickscan samen met het kernteam CSF in te vullen (Beginsituatie).

De Quickscan bestaat uit 33 stellingen (Zie tabel 1 - Quickscan) betreffende het beleid op school jegens cognitief sterke leerlingen. Hierbij diende men voor elke stelling op een schaal van 1 tot 4 aan te duiden in hoeverre de school dit belangrijk vond en in hoeverre dit item reeds gerealiseerd was.

De stellingen waren onderverdeeld in 4 rubrieken:

- visie en draagvlak
- signaleren
- onderwijsaanpassingen en begeleiding
- evaluatie en borging.

Voor onderstaande analyses maakten we enkel gebruik van de antwoorden op de vragen i.v.m. de mate van realisatie. Score 1 stond hier voor 'niet', een score van 2 voor 'enigszins', een score van 3 voor 'grotendeels' en een score van 4 voor 'volledig'.

Aan het einde van het traject bij de ankerscholen werd aan de scholen gevraagd om de Quickscan opnieuw in te vullen om in kaart te brengen of er al dan niet vooruitgang was bij bepaalde onderdelen (Eindsituatie)..

We konden op deze dataset analyses uitvoeren naar veranderingen in de mate van realisatie na het doorlopen van het traject. De belangrijkste vraag was: Is er al vordering op vlak van realisatie na het doorlopen van de lerende netwerken? En op welke aspecten van visie, beleid, evaluatie, signaleren en aanpassingen is er vooruitgang gemeten?

Tabel 1 - Overzicht items Quickscan Begaafdenwijzer

Rubriek	Code	Vraagnr.	Vraag
Visie	Visi_1	1.1	Onze school heeft een duidelijke visie over hoe wordt omgegaan met verschillen tussen leerlingen.
Visie	Visi_2	1.2	Op onze school bestaat er een breed draagvlak voor onze visie over hoe wordt omgegaan met verschillen tussen leerlingen.
Visie	Visi_3	1.3	Onze school heeft een duidelijke visie over hoe de ontwikkeling van cognitief begaafde leerlingen binnen het onderwijs optimaal gestimuleerd en ondersteund kan worden.
Visie	Visi_4	1.4	Op onze school bestaat er een breed draagvlak voor onze visie over hoe de ontwikkeling van cognitief begaafde leerlingen binnen het onderwijs optimaal gestimuleerd en ondersteund kan worden.
Signaleren	Sign_1	2.1	De leerkrachten op onze school zijn op de hoogte van de specifieke kenmerken en leereigenschappen van cognitief begaafde leerlingen.
Signaleren	Sign_2	2.2	De signalering van cognitief begaafde leerlingen gebeurt op basis van een vastgelegd protocol.
Signaleren	Sign_3	2.3	De signalering van cognitief begaafde leerlingen geschiedt op basis van verschillende soorten gegevens afkomstig van verschillende betrokkenen.
Signaleren	Sign_4	2.4	De signalering van cognitief begaafde leerlingen gebeurt op basis van een zorgvuldige analyse van de beschikbare gegevens.
Signaleren	Sign_5	2.5	Wanneer er signalen van cognitieve begaafdheid zijn opgemerkt, worden gericht aanvullende gegevens verzameld die nodig zijn om gewenste onderwijsaanpassingen en begeleiding vast te stellen.
Signaleren	Sign_6	2.6	Op onze school worden de ouders actief betrokken bij de signalisering van cognitief begaafde leerlingen.
Signaleren	Sign_7	2.7	Versillen inzicht tussen ouders, leerkracht en/of leerling, die zichtbaar worden naar aanleiding van de gegevensverzameling en -analyse, worden besproken en zoveel mogelijk verhelderd.
Signaleren	Sign_8	2.8	Er zijn duidelijke richtlijnen om tot een beslissing te komen tot het uitvoeren van een (extern) psychodiagnostisch onderzoek.
Signaleren	Sign_9	2.9	Er vindt een systematische registratie plaats van de resultaten van het signaleringsproces en van de analyse van de (onderwijs)behoeften.
Signaleren	Sign_10	2.10	Het vaststellen van en aansluiten bij (onderwijs)behoeften maakt onderdeel uit van een cyclisch proces van handelen, evalueren en bijstelling.
Aanpassingen +begeleiding	Aanp_1	3.1	Op school bieden wij onderwijsaanpassingen voor cognitief begaafde leerlingen aan.
Aanpassingen +begeleiding	Aanp_2	3.2	Uit de onderwijsaanpassingen die we op school aanbieden wordt een keuze gemaakt op basis van de cognitieve, sociale en emotionele behoeften van de leerling.
Aanpassingen +begeleiding	Aanp_3	3.3	Op onze school worden leerlingen versneld (d.i. hun schoolperiode verkorten).
Aanpassingen +begeleiding	Aanp_4	3.4	De criteria om een besluit tot versnellen te nemen zijn op onze school duidelijk omschreven.
Aanpassingen +begeleiding	Aanp_5	3.5	Wanneer wordt gekozen voor versnellen, wordt daarnaast ook het onderwijsaanbod aangepast.
Aanpassingen +begeleiding	Aanp_6	3.6	Onze school gebruikt het compacten van leerstof (het schrappen van herhalings- en oefenstof) in haar praktijk t.a.v. cognitief begaafde leerlingen.
Aanpassingen +begeleiding	Aanp_7	3.7	De criteria om een besluit tot compacten te nemen zijn op onze school duidelijk omschreven.
Aanpassingen +begeleiding	Aanp_8	3.8	De tijd die vrijkomt door het compacten van de leerstof voor een vak, wordt besteed aan verrijking.
Aanpassingen +begeleiding	Aanp_9	3.9	De instructie van de gecompacte leerstof wordt afgestemd op de onderwijsnoden van de cognitief begaafde leerlingen.
Aanpassingen +begeleiding	Aanp_10	3.10	Op onze school wordt er verrijkingsmateriaal gebruikt.
Aanpassingen +begeleiding	Aanp_11	3.11	Op school worden er eisen gesteld aan het verrijkingsmateriaal dat gebruikt wordt.
Aanpassingen +begeleiding	Aanp_12	3.12	Op onze school wordt verrijkingsmateriaal gebruikt dat rekening houdt met de onderwijsnoden van cognitief begaafde leerlingen.
Aanpassingen +begeleiding	Aanp_13	3.13	Onze school richt een verrijkings- of verbredingsaanbod in buiten de eigen klas (bv. plusklas).
Aanpassingen +begeleiding	Aanp_14	3.14	De criteria om leerlingen het verrijkings- of verbredingsaanbod buiten de klas te laten volgen zijn op onze school duidelijk omschreven.
Evaluatie + Borging	Eval_1	4.1	Wanneer voor een cognitief begaafde leerling het onderwijsaanbod wordt aangepast, dan wordt deze aanpassing minstens twee keer per jaar geëvalueerd.
Evaluatie + Borging	Eval_2	4.2	Bij deze evaluatie worden alle belanghebbenden betrokken (i.e. leerling, ouders, klasleerkracht, zorgleerkracht, zorgcoördinator, ...).
Evaluatie + Borging	Eval_3	4.3	In onze school is er een beleid op leerlingenbegeleiding waarin ook de zorg voor cognitief begaafde leerlingen is gespecificeerd.
Evaluatie + Borging	Eval_4	4.4	De wijze waarop onze school aandacht besteedt aan de zorg voor cognitief begaafde leerlingen, staat beschreven in de schoolgids en/of het schoolreglement.
Evaluatie + Borging	Eval_5	4.5	Het beleid op leerlingenbegeleiding t.a.v. cognitief begaafde leerlingen wordt op schoolniveau minstens één keer per jaar geëvalueerd.

## 2.2.2. Resultaten

We brengen hier de mate van realisatie in kaart. Scores op de begin- en eindmeting worden vergeleken aan de hand van een t-toets voor afhankelijke steekproeven. De specifieke vraag kan je aflezen boven in tabel 1. Items waarvoor een significant verschil werd vastgesteld tussen voor- en nameting zijn in groen gemarkeerd. De verandering betrof steeds een vooruitgang tussen voor- en nameting.

Code	Gemiddelde Beginmeting	Gemiddelde Eindmeting	t-score	p-waarde
Visi_1	2.99	2.96	1,590	,116
Visi_2	2.89	2.91	,505	,615
Visi_3 -	2.13	2.48	-3,351	,001
Visi_4 -	2.33	2.55	-2,060	,021
Sign_1	2.24	2.55	-3,031	,043
Sign_2 -	1.76	2.20	-3,140	,002
Sign_3	2.59	2.87	-1,832	,071
Sign_4	2.27	2.65	-2,358	,021
Sign_5	2.44	2.89	-2,400	,019
Sign_6	2.78	2.87	,276	,783
Sign_7	2.67	2.85	,669	,506
Sign_8	1.79	2.00	-,424	,673
Sign_9	2.19	2.48	-1,712	,091
Sign_10	2.72	2.93	-,645	,521
Aanp_1	2.91	3.19	-2,039	,045
Aanp_2	2.74	2.96	-1,092	,278
Aanp_3	2.46	2.85	-1,512	,135
Aanp_4	1.73	2.10	-1,605	,112
Aanp_5	2.30	2.61	-,522	,603
Aanp_6	2.69	3.00	-1,331	,187
Aanp_7	1.76	2.07	-2,351	,021
Aanp_8	2.71	3.06	-,923	,359
Aanp_9	2.51	2.72	,000	1,000
Aanp_10	3.06	3.34	,148	,883
Aanp_11	2.28	2.56	-,645	,521
Aanp_12	2.64	2.93	-,316	,753



Aanp_13	2.19	2.45	-1,541	,127
Aanp_14	1.75	1.94	-2,638	,010
Eval_1	2.62	2.85	-,193	,847
Eval_2	2.53	2.77	-1,262	,211
Eval_3	2.26	2.58	-3,227	,002
Eval_4	1.64	1.87	-2,394	,019
Eval_5	1.85	2.42	-3,694	<,001

### 2.2.3 Conclusie

Ondanks het zware coronajaar waarin de eerste reeks lerende netwerken plaatsvonden, is er toch al een significante verbetering gemeten op een aantal items op het einde van het eerste jaar waarin de scholen een traject volgden in de lerende netwerken. Deze verbeteringen situeren zich vooral in de subcategorieën visie & beleid, signaleren en evaluatie.

De visie op CSF is bij de scholen positief geëvolueerd. Zo stemmen de deelnemers in de nameting meer in met de stelling dat de school een duidelijke visie heeft over hoe de ontwikkeling van CSF leerlingen kan gestimuleerd en ondersteund worden en ervaren zijn ook een breder draagvlak voor dit beleid. Ook is er besef dat signaleren best via een protocol gebeurt en dat daar gericht informatie voor moet worden verzameld. Ook hier zijn scholen in gegroeid. Er werd een positief effect vastgesteld voor wat betreft het opnemen van het beleid rond CSF in het zorgbeleid en dit beschrijven in het schoolreglement. Er werd een positief effect gemeten op het geregeld evalueren van het CSF beleid. Hieruit kunnen we afleiden dat de scholen in de lerende netwerken ook vooruitgang hebben gemaakt op gebied van kwaliteitszorg.

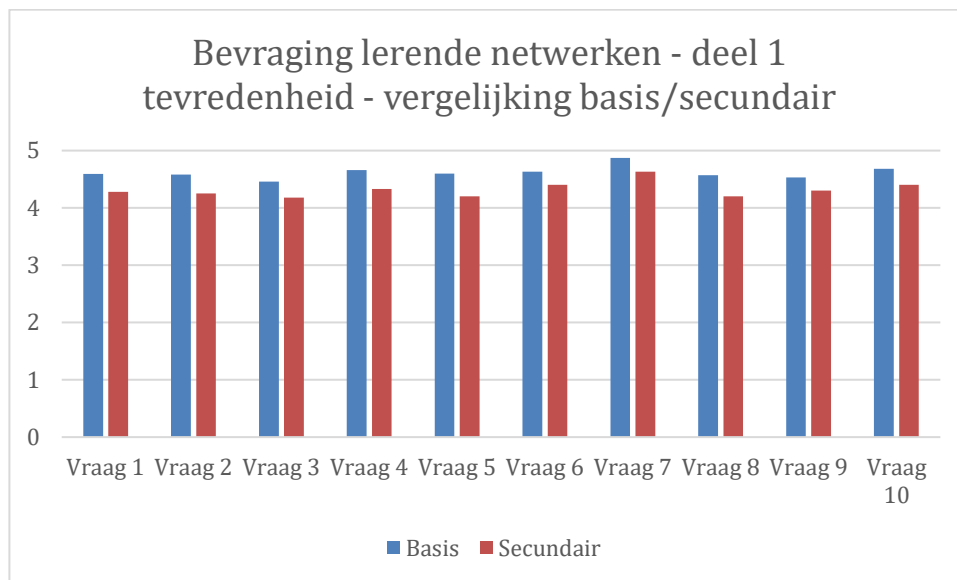
In de subcategorie aanpassingen en begeleiding zijn er ook een aantal positieve effecten gemeten. We zien dit positieve effect onder andere bij het toepassen van onderwijsaanpassingen voor CSF leerlingen, bij de criteria omschrijven die scholen hanteren om tot compacten en verrijken over te gaan en de duidelijke omschrijving die scholen toepassen om aan te geven wanneer een leerling kan toetreden tot een klasexterne verrijking. De items in deze subcategorie waren gedurende het coronajaar soms moeilijk te realiseren. Scholen in de lerende netwerken lieten ons per mail weten dat ze op dit vlak soms achteruit zijn gegaan door personeelsverloop en het verlies van draagkracht gedurende het schooljaar. Bovendien bleek al uit de meting in de beginsituatie dat op het vlak van onderwijsaanpassingen de minste leernoden werden aangegeven, omdat de realisatie al vrij hoog werd ingeschat (zie rapport: Kwaliteitsindicatoren en professionaliseringsnoden m.b.t. onderwijs aan cognitief sterk functionerende leerlingen.) Wellicht komt dit door de wijze van bevragen in de Quickscan; vaak wordt immers gevraagd naar de aanwezigheid van een aanpassing (bv. Onze school richt een verrijkings- of verbredingsaanbod in buiten de eigen klas (bv. verrijkingsklas), niet naar de kwaliteit ervan. Mogelijk waren effecten sterker zichtbaar indien de kwaliteit van de uitvoering mee werd bevraagd.

## Referenties

Struyf, Verschueren & Van Mieghem, OBPWO 21.02 - *Begeleiding van leraren(teams):ontwikkeling van een model en instrument om effectiviteit in kaart te brengen.*  
Onderzoeksrapport 2: De ontwikkeling van een instrument.

## Bijlage 1: Vergelijking resultaten basisonderwijs versus secundair onderwijs

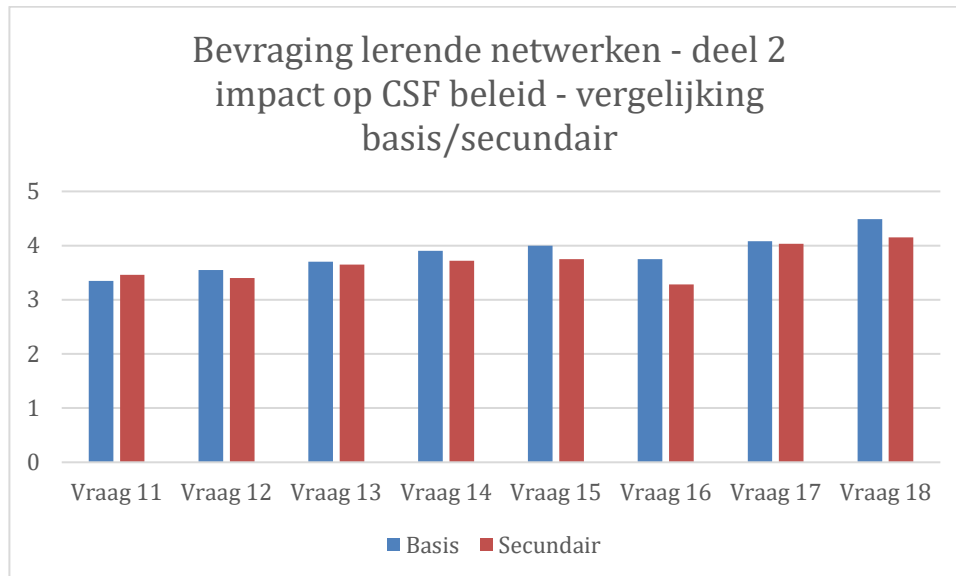
In onderstaande tabel zie je op de X-as de verschillende vragen die aan de scholen werden gesteld op vlak van tevredenheid voor de lerende netwerken (deel 1). Scholen hebben hun antwoorden telkens ingeschaald op een schaal van 5, waarbij 1 stond voor helemaal oneens, 2 voor oneens, 3 voor neutraal, 4 voor eens, 5 voor helemaal eens. De gemiddelde inschaling per groep lees je af op de Y-as.



Vraag 1	<i>"Ik ben tevreden over mijn deelname aan het lerend netwerk."</i>
Vraag 2	<i>"Ik ben tevreden over mijn mogelijkheid tot eigen inbreng in het lerend netwerk."</i>
Vraag 3	<i>"Ik ben tevreden over de afstemming van wat aan bod kwam en mijn leerdoelen."</i>
Vraag 4	<i>"De aangereikte kennis is bruikbaar voor het verbeteren van ons beleid voor CSF leerlingen."</i>
Vraag 5	<i>"Het aangereikte materiaal is bruikbaar voor het verbeteren van onze aanpak van CSF leerlingen."</i>
Vraag 6	<i>"Onze kennis werd verbreed en verdiept door deel te nemen aan het lerend netwerk."</i>
Vraag 7	<i>"De begeleider van de ankerschool weet waarover hij/zij spreekt."</i>
Vraag 8	<i>"De input vanuit de ankerschool sluit aan bij de dagelijkse (klas)praktijk."</i>
Vraag 9	<i>"Ik heb voorbeelden gezien en gehoord die we kunnen toepassen in de praktijk."</i>
Vraag 10	<i>"Tijdens de begeleiding werd er gerefereerd naar wetenschappelijke inzichten."</i>

In onderstaande tabel zie je op de X-as de verschillende vragen die aan de scholen werden gesteld op vlak van impact op CSF beleid (deel 2).

Scholen hebben hun antwoorden telkens ingeschaald op een schaal van 5, waarbij 1 stond voor helemaal oneens, 2 voor oneens, 3 voor neutraal, 4 voor eens, 5 voor helemaal eens. De gemiddelde inschaling per groep lees je af op de Y-as.



Vraag 11	<i>"Het is ons gelukt om een kernteam/werkgroep op te starten."</i>
Vraag 12	<i>"De opgedane kennis werd doorgegeven aan anderen van ons schoolteam."</i>
Vraag 13	<i>"We zijn begonnen met het implementeren van nieuwe kennis op onze school."</i>
Vraag 14	<i>"Ons beleid voor CSF op school is versterkt door deel te nemen aan het lerend netwerk."</i>
Vraag 15	<i>"Deelnemen aan het lerend netwerk heeft een positieve invloed gehad op de ondersteuning van CSF leerlingen bij ons op school."</i>
Vraag 16	<i>"Deelnemen aan het lerend netwerk heeft geholpen het draagvlak voor een beleid voor CSF leerlingen te vergroten"</i>
Vraag 17	<i>"Er is voldoende ondersteuning vanuit onze directie om met de nieuwe inzichten aan de slag te gaan?"</i>
Vraag 18	<i>"We hebben nood aan verderzetting van deze begeleiding"</i>

**Bijlage 2 - Reacties van de deelnemers (geanonimiseerd – persoonlijk gerichte commentaar werd niet opgenomen, maar aan de begeleiders van de lerende netwerken bezorgd.)**

- Bij het doornemen van het boek Ontwikkelen van Cognitief Talent zou ik het fijn gevonden hebben dat in de lerende netwerken wat meer plaats kan gemaakt worden voor theorie (wat is versnellen, wat is verrijken,...). Hierover werd naar mijn mening iets te snel gegaan. Het zou nog beter zijn moest er in elk lerend netwerk plaats zijn voor een voldoende groot deel theorie, meer dan nu het geval was.
- Wij zijn met ons team op pad, sommige teamleden hebben/hadden we al mee, bij anderen zijn er nu zaadjes geplant.
- Wij stonden met onze lagere school al wat verder dan andere deelnemers, eerder gelijklopend met de ankerschool. Maar dankzij dit project hebben we nu ook onze kleuterleerkrachten kunnen professionaliseren en hen met een andere blik doen kijken naar hun observaties. Ze slagen er nu beter in om kleuters met CSF te herkennen en passen hun klaswerking stap voor stap aan, aan de noden van die kinderen. .... Ook ik werd gevraagd om CSF als project binnen onze scholengemeenschap op te nemen en zo onze andere scholen mee op weg te nemen, hen te professionaliseren. Fijn dat dit zo verder mag leven!
- Deelname aan een LN is erg verrijkend en biedt de broodnodige ondersteuning. Heel jammer echter dat de ondersteuning (lees "bijsporingen") vanwege de overheid beperkt blijft tot slechts één schooljaar. Wanneer deze extra zorguren in de toekomst weer wegvallen, wordt het verwezenlijken van de doelen die we ons het voorbije jaar gesteld hebben voor de nabije toekomst wederom voor een groot stuk vrijwilligerswerk, en dat betreuren wij ten zeerste.
- De verdere implementatie gebeurt voor ons volgend jaar. Begeleiding daarbij is noodzakelijk om gerichte feedback te kunnen krijgen en de expertise aan te spreken van het netwerk en de ankerschool hierbij.
- Dit lerend netwerk werd op een zeer professionele manier geleid.
- Zeer positief over de ganse lijn. Door de digitale oplossing is er sowieso minder interactie maar ik vond dit eigenlijk niet storend. De tijd werd telkens zeer goed benut.
- Voor mij was het enorm interessant en leerrijk. Ik heb momenteel (maar komt dit door einde schooljaar??) wel het gevoel dat ik voor een enorme berg sta van CSF lln en die moet platgetrapt worden. Ik besef wel dat het niet ineens kan maar het geeft me wel een beklemmend gevoel. Ik denk wel dat ik hulp kan vragen aan onze begeleider om dit in een bepaalde richting te gieten maar het is momenteel wat te veel. Rust brengt raad (hoop ik)
- Door deel te nemen aan het lerend netwerk ben ik persoonlijk geëvolueerd van een vrij onwetende leerkracht op gebied van CSF leerlingen naar een leerkracht die zelf meer uit de comfortzone durft te treden en ideeën heb gekregen om dit op onze school verder uit te bouwen. Er is nog heel wat leesvoer waar ik mij wil



in verdiepen, maar de kennis die ik dit jaar heb opgedaan zal zeker een stimulans en hulp zijn hierbij. Wat ik erg belangrijk vind en hoop voor de toekomst, is dat we toch nog contact kunnen houden met ons eigen lerend netwerk voor bijkomende vragen of om ideeën uit te wisselen. Heel erg bedankt dat we deze kans hebben gekregen en hopelijk kunnen jullie je expertise de volgende jaren verder delen met nog meer scholen!

- Het was een heel leerrijke ervaring, zelfs al is onze school al geruime tijd bezig met een werking voor CSF-kinderen
- Fijn dat er volgend jaar een vervolgtraject wordt voorzien.
- Het was een heel leerrijk en uitgebreid aanbod. Ik ben heel blij met de opvolging volgend schooljaar zodat we onze eerste stappen kunnen bijsturen en onze werking verder kunnen uitbouwen.
- Het was een heel leerrijke ervaring, zelfs al is onze school al geruime tijd bezig met een werking voor CSF-kinderen.
- Wegens het moeilijke schooljaar met klassluitingen, afwezige leerkrachten, corona-uitbraken hebben wij jammer genoeg het traject niet kunnen vervolledigen. We waren vol enthousiasme gestart, en de gevolgde sessies voldeden zeker aan onze verwachtingen. Er is heel veel expertise, maar de omstandigheden waren er jammer genoeg niet naar om dit traject naar behoren te volgen. We hebben dan ook de toestemming gevraagd om volgend jaar opnieuw aan te sluiten.
- We zijn gaandeweg al vooruit gegaan, maar kunnen nog veel leren! Vooral ons ganse team bereiken en samen een draagvlak creëren voor csf en signalering + gepast verrijken vanuit een gedragen visie en wetenschappelijke achtergrond. Team staat wel open om hier verder in te groeien.
- Zeer zinvol!  
Er is nog meer nood aan ondersteuning voor leerkrachten. Ondersteuningsnetwerk? Apart type? Het is niet altijd gemakkelijk om deze werking in een beleid te gieten op school. We zetten hier stappen in.
- Er kwam heel veel info op mij af/ ook onbruikbaar aangezien ik kleuterjuf ben. Nu moet ik echt de info selecteren- beter opsplitsen voor LS en KS.
- Deelnemen aan het lerend netwerk was super inspirerend en leerzaam. Enerzijds door de input van de voorbeeldschoolverantwoordelijke, anderzijds door de input van de collega's die ook deelnamen. Het feit dat de kennis geleidelijk aan werd aangebracht doorheen het jaar is een voordeel. Door telkens weer een ander aspect belicht te krijgen, verruimde ons beeld van CSF leerlingen. De ondersteuning van de verantwoordelijk is ook een enorm pluspunt. Ze was bereikbaar voor overleg en advies en zorgde voor een echte meerwaarde in de uitbouw van ons beleid en onze aanpak van CSF leerlingen op school. Jammer dat het jaar voorbij is.
- Heel blij om hier aan te mogen deelnemen. Ons programma op school zat dit jaar over vol. Daarom hebben we met de directie beslist om pas volgend schooljaar



onze leerkrachten hierin onder te dompelen. Elke personeelsvergadering zal er een item aan bod komen (15'). Om zo CSF levend te houden.

We hebben wel het gevoel dat we al ver staan in het omgaan met CSF binnen het kernteam. Nu nog de klasleerkrachten mee "besmetten".

- Fantastisch lerend netwerk. De online sessies en corona gooiden soms roet in het eten. Het is ook nodig om de inzichten die men leerde eerst zelf te verwerken voor deze kunnen worden vertaald aan het team. Kleine stappen zijn hierin essentieel, deze hebben we als school gezet om er dan volgend jaar voluit voor te gaan.

In het begin was ik helemaal alleen in het netwerk omdat andere prioriteiten op school nog liepen. Na enkele maanden nam de zoco kleuter actief deel. Ook de directeur en beleidsondersteuner zullen deel uitmaken van een kernteam. Kleine acties werden op school reeds genomen (meedoen aan kangoeroe-wedstrijd, twist-boeken, plusklas in het zesde l.j die ze dan omvormden tot de Albatros-klas, prétoetsen, leerkuil, ...). Volgend jaar willen we het kernteam aanvullen met lkn en vertrekkend vanuit de quickscan iedereen meenemen in het traject. ....

- Fysieke bijeenkomsten waren zeer waardevol, online was moeilijker (niet in het minst omdat ik sneller afgeleid werd aan mijn bureau: telefoontjes ed.)
- Ik ben zeer tevreden over de input die er was. Wat bovenop zeer nuttig was geweest, is een bundeling van 'best practices'. Zoiets vind ik heel tastbaar en bruikbaar.
- Ik vond het heel waardevol om deel te nemen aan het lerend netwerk. .... hebben ons professioneel begeleid. Ik heb nieuwe inzichten opgedaan en ik voelde me gesterkt om de manier van werken die er al was verder te zetten. Er is wel nog wat werk om alle kennis te implementeren binnen de school, het team... Mooie aanzet.
- Zeer doelgericht met de nodige kadering en onderbouwing. Uitwisselen ervaring meerwaarde. Goede 'leiding' van ..... zodat er nooit een gevoel van verloren tijd of zinloosheid was.
- Het lerend netwerk was zeer boeiend en de moeite waard om deel te nemen. Het had handig geweest om met meerdere collega's deel te nemen zodat informatie beter en sneller verspreid kon worden. Er werd gefocust op CSF over HB werd er zeer weinig info verschaft, dat mocht van mij verder uitgediept worden.
- Een zeer waardevol initiatief!  
Dit werkt beter dan gewone nascholingen.
- Wij hebben er een heel hectisch jaar op zitten, zowel qua corona als een nieuwe directie die na 3 maanden is ontslagen door het schoolbestuur en we de resterende maanden geen directie hadden. Vandaar is er vermoedelijk minder kunnen binnensijpelen dan we zouden willen.
- De combinatie van het uitwisselen van praktijkervaringen, brainstormen rond bepaalde casussen, theoretische input en kaders is een enorme verrijking.  
Fantastisch project.



- De vraagstelling hierboven is niet correct voor scholen die al intensief hiermee bezig waren voor de deelname aan dit project. Veel "nieuwe" kennis was gedeeltelijk al gekend. Directie gaf al volledige ondersteuning om met "nieuwe" inzichten aan de slag te gaan... Het was weer erg stimulerend om het werk dat wij al deden (wij stelden ons ook al kandidaat om projectschool te zijn), verder te zetten.
- Van harte bedankt aan de begeleider van onze groep. Het was heel boeiend en heel leerrijk. De inzet van onze begeleider en zijn enthousiasme werkten aanstekelijk. We kregen hopen bruikbare tips. Toch is er een punt dat volgens mij nog meer aan bod moet komen. Dat heb ik ook bij de begeleider van onze groep aangekaart: de echt hoogbegaafde leerlingen die begaafder zijn dan de doelgroep 'cognitief sterk'. Hoogbegaafde leerlingen die opdagen met een erkend attest (niet van het internet gehaald). Ik had graag wat meer gehoord over hoe hun brein werkt. Als ik het goed voorheb (van algemeen naar concreet), terwijl het bij de meeste andere leerlingen andersom is. Deze leerlingen hebben volgens mij een andere aanpak nodig dan de projecten die we zullen organiseren voor 'cognitief sterk'. Dat is wat de ervaring leert. Als het kan, graag nog een extra focus op deze (kleine) doelgroep. Ik hoorde dat we de term 'hoogbegaafd' beter niet meer gebruiken. Jammer, want af en toe kom je nog dergelijke leerlingen tegen. Dit jaar heb ik er twee ontmoet. Héél heel sterke leerlingen, met erkend attest. Ik zou hen niet onder de gemeenschappelijke noemer 'cognitief sterk' zetten, maar wel als extra groepje bij de cognitief sterke leerlingen.
- ..... is een topper! Zij kon ontzettend boeiend haar expertise met ons delen. Ze heeft mij geprikkeld om nog meer me in het thema van CSF leerlingen te verdiepen.
- De deelname aan het lerend netwerk werd door vier collega's doorheen het jaar bijgewoond, dus niemand van ons heeft alles volledig mee gevolgd. Alle info werd gedeeld onder elkaar.
- Ik heb niet alle sessies kunnen participeren. Leerkrachten vielen uit waardoor ik klassen moest vervangen, er waren MDO's, pedagogische studiedagen, ... Dat was wel heel jammer!
- .....heeft dat zeer goed gedaan! Heb er enorm veel uit kunnen halen voor mezelf. Zat steeds in mijn leerzone :)
- Het was heel erg leerrijk, dankzij de info die we kregen tijdens de sessies en de gerichte besprekingen tussendoor hebben we stappen durven en kunnen zetten om CSF kinderen beter te begeleiden. We merken heel veel positieve effecten en hopen dit met de verderzetting van het project ook degelijk te verankeren in de school.
- ..... ik vond het aangenaam om door de documenten van de website van het project talent te gaan, ik heb wel een en ander bijgeleerd door de artikelen daar te lezen. Ik zou enkel een betere zoekfunctie toevoegen!





- Heel fijn netwerk, zeer leerrijk en veel nieuwe inzichten verkregen. Echter een zeer moeilijk jaar om deze kennis te implementeren omwille van de pandemie. Er is momenteel weinig ruimte om nieuwe kennis te implementeren. Het was een jaar van kennis verkrijgen en hopelijk volgend schooljaar starten met implementeren.
- Het was fantastisch om ..... te horen die alles zo duidelijk kon brengen en gericht op al de vragen kon antwoorden. Je voelt echt dat ze 'ervaringsdeskundige' is. Ikzelf heb als directie alles gevolgd vermits mijn zorgco uitgevallen is in oktober. Door het moeilijke corona jaar heb ik zeker nog niet de kans gehad om dit voldoende te implementeren. Er is nog veel werk aan de winkel in onze kleuterschool, maar beetje bij beetje komt dit zeker goed! Het voelt ook goed dat je met andere mensen kan spreken, meer ervaringen kan delen en dat geeft kracht. Ook een geruststelling om te weten dat ..... ons helpt met zeer concrete vragen. Ongelooflijk zinvol project...
- Deze lerende netwerken zijn erg zinvol. Het uitwisselen van materialen en ervaringen zorgt ervoor dat je onmiddellijk actie kan ondernemen. Top!
- Ik blijf nog wat op mijn honger zitten aangaande aangereikt 'materiaal'. Het zou handig zijn moesten er lespakketten allerhande bestaan waar cognitief sterk functionerende leerlingen naar interesse zouden kunnen uit putten. Bij ons op school vind ik de projecten die leerlingen kiezen soms te vrijblijvend en niet verdiepend genoeg. De coaches kunnen ook niet altijd optimaal begeleiden (ander diploma, te weinig tijd, ...)
- We hebben opgemerkt dat het zeer moeilijk is om alle opgedane info en inzichten tot op de klasvloer te krijgen. We merken dat hier meer tijd en ondersteuning zal voor nodig zijn om dit te verwezenlijken. We ondervonden in het team heel wat weerstand om bovenop de verschillende differentiatievormen nog een extra traject te lopen met de CSF leerlingen. We stelden vast dat we eerst werk moeten maken van een duidelijk signaleringsbeleid. Dit moet groeien. Het kernteam ziet hiervan de noodzaak zeker in en is gemotiveerd om het team mee op de kar te krijgen. We gaan ervoor!
- We kijken uit naar het vervolgtraject.
- Tijdens het lerend netwerk was er een goede mix tussen het aanbieden van theoretisch en wetenschappelijk gefundeerde inzichten, het uitwisselen van praktijkvoorbeelden, het delen van en kennismaken met materialen, het actief deelnemen aan de gesprekken via activerende werkvormen. De grote expertise van ..... (zowel theoretisch als vanuit haar praktijk) speelt daarbij een grote rol. Uiteraard vraagt de verdere implementatie in eigen school, de organisatorische zoektocht en het ontwikkelen van een groeibevorderende mindset bij het team, de nodige tijd. Ik ben dus ook heel tevreden dat het lerend netwerk volgend schooljaar nog verder mogelijk blijft ter ondersteuning van dit proces. Ik wens hierbij ook de hele ploeg van Project Talent proficiat en nog veel succes bij de



verdere aanpak. Het is fijn te kunnen terugvallen op een sterk platform. Temeer omdat wij gaandeweg ontdekken dat de aangereikte inzichten en praktijkvoorbeelden ten goede komen aan heel wat kinderen in onze school. Dit gaat dus verder dan de initiële doelgroep en trekt dus aan de touwtjes van het algehele zorgbeleid van de school en het uitbouwen van een brede basiszorg. Het doet een school groeien in haar goede onderwijspraktijk waarbij de leerambities van elk kind op het voorplan komen te staan. Een permanente professionalisering van teams is daarbij een noodzaak.

- Ik ben blij dat lerende netwerken opgericht worden. De input die je krijgt van experts zorgt ervoor dat je een stevige basis kan leggen om verder op te bouwen.
- Het is ook een meerwaarde om op geregelde tijdstippen samen te komen, zo kan je kort op de bal spelen, vragen stellen en bijsturen waar nodig.
- Om eerlijk te zijn was dit opgelegd door onze coördinerend directeur. De nood op onze school was niet zo hoog. Maar nu ik het heb gevolgd zijn we wel al concreet aan de slag gegaan voor enkele leerlingen van het 6de. We deden wel al wat: deze leerling maakte de rekenlessen bijvoorbeeld zelfstandig zonder instructie. Maar ik heb onze werking kunnen uitdiepen en de info werd al deels doorgegeven aan het team.

Maar er is nog werk aan de winkel: eerst en vooral uitdiepen van visie, wat doen we met signalering? hoe binnenklasdifferentiatie nog beter uitwerken, .... De begeleider bracht dit alles heel aangenaam, wetenschappelijk onderbouwd, met al heel wat ervaring en dit alles toch overzichtelijk en duidelijk: super!

- Deze sessie waren zeer interessant, en hielpen om inzichten te verwerven, de noodzaak aan te duiden om zaken te veranderen, inspiratie op te doen en plannen voor de toekomst op te maken. Heel geslaagd. Maar nu moet dit alles in praktijk worden omgezet. Daar is zeker nog begeleiding bij nodig. De zoektocht naar concreet bruikbaar materiaal, het zoeken naar geschikte (getest en geëvalueerde) werkvormen e.d. is een moeilijke. Misschien kan de volgende jaargang focussen op dit aspect.
- Wij kozen ervoor om pas volgend schooljaar echt aan de slag te gaan met de opgedane informatie.
- Ik vond de deelname heel verrijkend! Met de bagage die we nu hebben, willen we komend schooljaar aan de slag.
- Daarbij zou ik het interessant vinden om ook in de toekomst nog begeleid te worden, er zullen zeker nog vragen komen, of zaken waar we tegenaan botsen
- ..... is een zeer enthousiaste en tegelijk rustige spreker die je zin doet krijgen om met de opgedane kennis aan de slag te gaan. Er was een mooie afwisseling in de werkvormen. Het was nooit saai. Hierdoor ging ik telkens met veel zin naar het lerend netwerk, niettegenstaande ik hiervoor telkens 45 minuten heen en terug moest rijden.
- Online samenkomen had het voordeel dat dit tijdbesparend was. Toch had ik de



indruk dat daardoor het aanbod nogal eenzijdig vanuit de lesgever kwam. Jammer genoeg konden we geen netwerk met andere scholen uitbouwen waarbij een gezonde mix van scholen, die net als wij, nog in hun kinderschoenen stonden en scholen die al een beleid hadden. We kregen heel veel theoretische achtergrond vanuit verschillende invalshoeken. Ik had graag nog wat meer stilgestaan bij hoe je de werking opstart als je weinig middelen ter beschikking hebt. Enige coaching hier verder in, zou wel fijn zijn.

We stuurden ons beleid door naar de begeleider ter feedback.

- Het was een fijne ervaring. Het is fijn dat de begeleider kennis deelt en je de begeleider steeds kan bereiken voor vragen. Top Initiatief. Ik kijk al uit naar het vervolg.
- We hebben dit schooljaar een langdurige afwezigheid van onze directie gehad maar ook van veel teamleden. Hierdoor zijn onze kangoeroegroepen en andere zorgondersteuning zeer weinig aan bod kunnen komen. We streven ernaar de opgedane kennis die wel reeds in het zorgteam (zoco en zorglkr) werd gedeeld ook naar het team over te brengen. We hebben reeds kleine stapjes gezet maar een expliciet beleid of informatie-overdracht over het netwerk kon nog niet plaatsvinden
- We hebben heel wat nuttige info, achtergrond, ervaringen en tips mogen ontvangen die we graag volgend schooljaar willen implementeren in onze school samen met het ganse team.
- Het was een absolute meerwaarde om hier aan deel te nemen. In het komende schooljaar zouden we graag de transfer maken naar onze eigen schoolomgeving, hierbij zou externe begeleiding van de verantwoordelijke meer dan welkom zijn
- Ik vond het een verrijkende ervaring. Ik heb veel inzichten opgedaan en tools gekregen om concreet mee aan de slag te gaan in mijn eigen school. De begeleider staat ook steeds klaar om mee na te denken over bepaalde casussen en ook bij de andere deelnemers kan ik terecht om vragen te stellen, ideeën uit te wisselen,.. De basis voor ons beleid rond CSF leerlingen werd nu gelegd, het kernteam gevormd,.. Ik kijk al uit naar de verdere uitwerking!
- Ik heb dit jaar genomen om veel kennis op te doen, zodat er vanaf schooljaar 22-23 effectief een beleid kan geschreven worden op schoolniveau.
- Spijtig dat het lerend netwerk altijd op dezelfde dag werd gelegd. Dit ging ten koste van mijn onderwijstijd aan bepaalde klassen.
- Ik volgde dit lerend netwerk alleen en op die manier kan je te weinig inbrengen in je eigen school denk ik. Enkel vanuit je eigen functie.
- Ik vond de opbouw heel fijn. Eerst de kenmerken,.. Ook fijn dat we allemaal samen op zelfde niveau gestart zijn. Tof van soms tijd te nemen om uit te wisselen over ervaringen. Zo merk je dat je niet alleen staat in je zoektocht. Dat ook anderen op dezelfde dingen stoten,..Fijn dat we zoveel kant en klare en



bruikbare info konden halen op website van Talent. Als team beleid kan je zo zelf de kennis doorgeven. En... het maakt dat we niet alles zelf moeten zoeken en vinden. De begeleider is zeer ervaren in de materie en gaf graag haar expertise door. Ze is boeiend om naar te luisteren. Ook voorzag ze genoeg afwisseling in info geven, uitwisseling,... zodat het interessant bleef. Ze liet daarbij ook steeds de leerkrachten in hun waarde. (Dit was ook zo toen ze bij ons op school een sessie gaf over cognitief sterk functionerende kinderen). Besluit: Een hele dikke dank u voor dit boeiend lerend netwerk dat we mochten bijwonen! We hebben heel veel bijgeleerd. Nu het nog in praktijk brengen.... :-)

- Als school zijn wij nog enorm zoekende; we beschikken over veel materiaal, maar over te weinig mensen om het te implementeren in de klassen.
- Het was heel interessant en praktisch toepasbaar. Ikzelf was nieuw op de school en er waren andere prioriteiten vastgelegd binnen de school. Omwille van deze prioriteiten werd er nog niet gestart met een werkgroep en implementatie op teamniveau. Ik heb de inzichten wel meegenomen naar mijn werk met de kinderen en leerkrachten en oudergesprekken. In de toekomst wil ik dit verder uitbreiden.
- We zijn zeer tevreden dat we de kans kregen om deel te nemen aan dit lerend netwerk. Als school die nog geen concrete visie en beleid had rond CSFL hebben we dankzij onze deelname toch grote stappen hierin kunnen zetten.
- Wij vonden het als school zeer verrijkend! We vinden het super dat de sessies volgend jaar blijven doorlopen. Volgend jaar beginnen wij met het toepassen van de opgedane theorie. Door de vervolgsessies kunnen we rekenen op de juiste feedback/ een goede terugkoppeling en herhaling van de theorie.
- Zeer leerrijk! Goede uitleg. Veel bijgeleerd. Graag nog vervolg.
- Dit is een zeer zinvol en leerrijk traject, waardoor we veel inzichten hebben. We kunnen leerkrachten beter coachen en starten vanaf volgend jaar met een kernteam en volwaardige pluswerking.  
We hebben nog een lange weg te gaan, maar dankzij dit traject zijn de kinderen die er nu nood aan hebben geholpen, ook al hebben we nog geen vaststaande pluswerking.
- We misten nog het echt concrete. Een bezoek aan de ankerschool of meer praktische voorbeelden en tips vanuit scholen met heel veel knowhow zouden we nog appreciëren.
- We namen deel aan dit lerend netwerk als volkomen beginners. We leerden reeds veel bij rond de visie achter het werken op school met sterk lerenden. Door allerlei coronaperikelen en het dienen in te springen voor zieke collega's namen wij eerder versnipperd (ook met verschillende leerkrachten) deel aan de gegeven sessies. Hierdoor misten we de rode draad en de samenhang tussen de gegeven sessies waarnaar vaak werd verwezen. Staan we al een stuk verder? Jazeker, we kregen heel wat tips, trics en tools aangereikt. We hoorden veel goed lopende



zaken op gebied van differentiatie en werken met CSF leerlingen. Helaas blijven we met het gevoel zitten dat we niet even ver staan als de meeste andere deelnemers. (nog steeds in onze kinderschoenen) Jammer dat het niet allemaal scholen waren die vanaf nul dienden te starten en waar we samen stapje voor stapje zaken konden uitproberen in de praktijk om dan weer een volgende stap in de goede richting te nemen. Ik hoorde ook van de deelnemende collega's hier dat er heel veel mensen deelnamen die zelf hoogbegaafde kinderen hebben thuis en daar heel veel over reflecteerden. We zijn wel van plan hier als school verdere stappen in te blijven nemen. Om te beginnen onze binnenklasdifferentiatie, het compacten en verrijken uit te breiden om dan efficiënt door te gaan met de "Eurekaklas". De sessies verruimden zeker ons beeld op bepaalde zaken. Dank ..... voor jullie engagement.

- We zijn als school heel blij dat we deze kans hebben gekregen. Alles was ook op een degelijk niveau waar we inderdaad heel veel aan hadden. Ook vind ik de leermodules op de website projecttalent heel goed opgebouwd.
- Ik apprecieerde het heel erg dat het een lerend netwerk was waar er inbreng van alle scholen was en niet enkel van de ankerscholen. Zeer bruikbare materialen, gebaseerd op wetenschappelijke inzichten. Er is duidelijk onderzoek aan vooraf gegaan waarnaar verwezen wordt.
- Ook al zijn wij als school al een tijd bezig met het begeleiden van CSF leerlingen en hadden we al heel wat bagage bij de start, toch is onze deelname aan het lerend netwerk een meerwaarde. De input van de meest recent wetenschappelijk onderbouwde kennis, en voorbeelden die aan bod komen van meerdere scholen, en dus meerder cases, is een echte meerwaarde om op de eigen school blijvend te investeren in nieuwe tools en kennis om met deze leerlingen aan de slag te gaan en hen zo goed mogelijk te begeleiden in hun leerproces. Het zorgt er ook voor dat onze kennis niet verwatert maar op regelmatige tijdstippen opnieuw geactiveerd wordt.
- Zeer interessant!!!  
Enkel misschien interessant om met meer methodescholen samen in het lerend netwerk te zitten.
- Het lerend netwerk biedt ongelooflijk veel nieuwe input, daar zijn we bewust dit schooljaar nog niet mee aan de slag gegaan binnen onze eigen school. Vanaf volgend schooljaar gaan we met een kernteam stilletjes aan de slag om de huidige werking te optimaliseren en de opgedane kennis te delen met het team. Dit doen we bewust niet te snel omwille van meerdere prioriteiten die op de agenda staan....
- Veel bijgeleerd en hopen nu op ondersteuning/overleg om dit goed toe te passen en te borgen.
- Gedurende het schooljaar is op onze school voortdurend personeelwissel geweest naast de vele tijdelijke uitvallen van leerkrachten als gevolg van corona



(ziek en/of erdoor zitten). Dit maakte dat we probeerden zo min mogelijk sessies te missen maar dat het te hoog gegrepen was om er als schoolteam mee aan de slag gaan. De enige keer dat we een live-sessie hadden was zo veel rijker door de nabijheid van collega's dat het onvoorstelbaar waardevol zou zijn dat we dit dan ook op een live-manier konden overdoen of verderzetten.

- De online sessies lenen zich niet tot interactie. Er is echt nood aan het herpakken of verdiepen van de sessies.
- Dit is broodnodig om de leer-kracht te versterken. Tijd om alle troeven en talenten positief in te zetten.



- Individuele cases (per school) kwamen weinig aan bod. Ik zou het voor het ... leerzaam vinden om, indien nodig, een coach in te schakelen om vragen te beantwoorden en nieuwe inzichten te verkrijgen. Hier was nu geen of te weinig ruimte voor.
- Interessant en uitdagend!  
O.w.v. een druk schooljaar was het niet evident om echt tijd te maken om het beleid verder uit te werken. Volgend schooljaar gaan we hier meer concreet mee aan de slag en is verdere ondersteuning zeker wenselijk!
- Het was fijn dat ..... de theorie verduidelijkte met praktijkvoorbeelden. We konden ook steeds met onze vragen bij haar terecht. Ze gaf ook de gelegenheid aan scholen om over hun aanpak te vertellen wanneer zij op een bepaald vlak evenveel ervaring hadden.

Door de pandemie gingen de meeste sessies online door, wat ook wel een voordeel was naar tijdsbesteding toe.